

Alliance
for
Shared Values

15 Temmuz 2026

15 Temmuz'un Onuncu Yılında Türkiye'de Demokrasi ve İnsan Hakları Açısından Ortaya Çıkan Kalıcı Sonuçlar

15 Temmuz 2026, Türkiye'nin yakın tarihindeki en önemli ve en tartışmalı olaylardan birinin onuncu yıl dönümüdür. 15 Temmuz 2016 gecesi Türkiye, resmî makamlar tarafından başarısız bir darbe girişimi olarak sunulan kanlı bir askerî hareketliliğe sahne olmuştur. Bu trajik olayın hemen ardından, yüz binlerce masum vatandaşa yönelik sistematik bir baskı ve zulüm süreci başlatılmıştır.

Başlangıçta kapsamlı bir tasfiye olarak başlayan bu süreç, kısa sürede Türkiye'nin yakın tarihindeki en büyük siyasi zulüm kampanyalarından birine dönüşmüştür. Milyonlarca insanın hayatı etkilenmiş; çoğu yalnızca Hizmet Hareketi ile olan yasal ve meşru irtibatları gerekçe gösterilerek soruşturulmuş, haklarında dava açılmış, hapsedilmiş, kamu görevlerinden ihraç edilmiş, mal varlıklarına el konulmuş, ailelerinden koparılmış veya ülkesini terk etmek zorunda bırakılmıştır. Aradan geçen on yıla rağmen 15 Temmuz'un sonuçları, Türkiye'nin demokrasisini, devlet kurumlarını ve insan hakları karnesini derinden etkilemeye devam etmektedir.

Bu elim hadisenin onuncu yıldönümünde Alliance for Shared Values olarak **"15 Temmuz: Erdoğan'ın Sahte Bayrak Operasyonu ve Türk Demokrasisinin Sistemik Yıkımı"** başlıklı yeni raporumuzu kamuoyuyla paylaşıyoruz. Son on yılda ortaya çıkan mahkeme tanıklıkları, görgü tanığı ifadeleri, uluslararası hukuk mekanizmalarının tespitleri, resmî belgeler ve siyasi gelişmelere dayanan rapor, 15 Temmuz gecesini ve sonrasında yaşananları yeniden değerlendirmektedir. Rapor, 15 Temmuz'daki askerî hareketliliğin, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatları doğrultusunda Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT), Genelkurmay Başkanlığı ve bazı üst düzey askerî komutanlar tarafından planlanıp yürütülen bir sahte bayrak operasyonu (*false flag operation*) olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

Rapor ayrıca, son on yılda ortaya çıkan deliller ışığında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın iktidarını nasıl pekiştirdiğini ve Türkiye'nin tek adam rejimine dönüşümünü nasıl hızlandırdığını ortaya koymaktadır. Bu süreçte 15 Temmuz, söz konusu dönüşümü mümkün kılan en kritik dönüm noktası olmuştur.

15 Temmuz 2016 gecesi olaylar devam ederken Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, herhangi bir soruşturmanın sonucunu beklemeksizin merhum Fethullah Gülen Hocaefendi'yi sorumlu ilan etmiştir. Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi ise askerî hareketlilik henüz devam ettiği sırada açık biçimde kınamış, kendisine yapılan suçlamaları kesin bir dille reddetmiş ve olayların araştırılması için uluslararası bağımsız bir soruşturma komisyonu kurulması çağrısında bulunmuştur. Böyle bir soruşturmanın kendisini sorumlu bulması hâlinde Türkiye'ye dönerek yargılanmaya hazır olduğunu da kamuoyuna açıklamıştır. Ancak bu çağrıya Türkiye hükümeti tarafından hiçbir zaman cevap verilmemiştir.

15 Temmuz bugüne kadar uluslararası standartlara uygun bağımsız, tarafsız ve şeffaf bir hukuki incelemeye tabi tutulmamıştır. Siyasi baskı altında yürütülen yargılamalar sanıkların iddia edilen kimlikleri üzerinden hükme bağlanmıştır.

Bunun yanı sıra, 15 Temmuz'u araştırmak amacıyla kurulan TBMM Araştırma Komisyonu'nun hazırladığı nihai rapor kamuoyundan gizlenmiş ve aradan on yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Dönemin Genelkurmay Başkanı ve Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanı dâhil olmak üzere, kritik görevlerde bulunan ve olaylar hakkında doğrudan bilgi sahibi olan yetkililer, üyelerinin tekrarlanan taleplerine rağmen Meclis Araştırma Komisyonu tarafından bizzat dinlenilmemiştir. Bu kişilerin darbe girişimiyle bağlantılı önemli mahkemelerde açık duruşmada tanık olarak dinlenmelerine yönelik talepler de reddedilmiştir.

Sonraki yıllarda mahkeme süreçlerinde ortaya çıkan tanıklıklar ve yeni deliller, rejim anlatısındaki çok sayıda çelişkiyi gözler önüne sermiştir. Hükümet, olayların bağımsız ve tarafsız biçimde araştırılmasına imkân tanımak yerine, bu yöndeki çabaları baskılamış ve 15 Temmuz'u eşi benzeri görülmemiş bir siyasi baskı ve zulüm kampanyasının gerekçesi olarak kullanmıştır.

Bu elim hadisenin ardından başlatılan cadı avı, yalnızca o gece harekete geçirilen askerlerle sınırlı kalmamıştır. 15 Temmuz gecesi askeri hareketlilik henüz devam ederken önceden hazırlandığı anlaşılan hâkim ve savcı tasfiye listeleri ilan edilmiş, 16 Temmuz sabahında bu listeler doğrultusunda binlerce yargı mensubu görevden uzaklaştırılmış ve haklarında işlem başlatılmıştır. Daha önce benzeri görülmemiş bu hızlı tasfiye uluslararası gözlemciler tarafından da dikkatle kaydedilmiştir. Bu tasfiye ve siyasi saikli yargılama süreci kısa sürede gazetecilere, akademisyenlere, avukatlara, öğretmenlere, öğrencilere, iş insanlarına, sivil toplum kuruluşlarına, muhalif siyasetçilere ve sayısız masum vatandaşa yönelmiştir.

Resmî veriler ve insan hakları kuruluşlarının raporları, yaşanan zulmün boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır. Bugüne kadar 2 milyondan fazla kişi hakkında soruşturma başlatılmış, 720 binden fazla kişi hakkında dava açılmış, 300 binden fazla kişi mahkûm edilmiş ve 134 binden fazla kamu görevlisi ihraç edilmiştir. Okullar, üniversiteler, hastaneler, yardım dernekleri, medya kuruluşları ve şirketler dâhil binlerce kurum kapatılmış veya mal varlıklarına el konulmuş; 230 binden fazla pasaport iptal edilmiştir.

Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve çok sayıda uluslararası insan hakları kuruluşu; Türkiye'de keyfi tutuklamaları, işkence ve kötü muamele uygulamalarını, adil yargılanma hakkı ihlallerini, ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlamaları ve hukukun üstünlüğünün sistematik biçimde ortadan kaldırılmasını yıllardır belgelemektedir. Erdoğan hükümetinin yürüttüğü baskı politikaları Türkiye sınırlarını da aşmıştır. Uluslararası raporlar, Türkiye'yi istihbarat operasyonları, uluslararası hukuk mekanizmalarının kötüye kullanılması, pasaport iptalleri ve zorla kaçırımlar gibi yöntemlerle yurt dışındaki muhalifleri hedef alan ülkelerin başında göstermektedir.

15 Temmuz'un bu onuncu yıldönümünde uluslararası toplumu, Türkiye'de demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel hak ve özgürlükler alanında yaşanan ağır gerileme karşısında sessiz kalmamaya davet ediyoruz. Türkiye hükümeti, uluslararası insan hakları hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamaya ve siyasi saiklerle yürütülen ceza soruşturmaları ile kovuşturmalarına son vermeye çağrılmaktadır. Türkiye ile yürütülecek uluslararası ilişkilerde insan hakları ve hukukun üstünlüğü alanında kaydedilecek somut ilerlemeler temel ölçüt olarak esas alınmalıdır.

Aradan geçen on yılın ardından 15 Temmuz yalnızca Türkiye'nin yakın tarihindeki karanlık bir gece olarak hatırlanmamalıdır. Bu elim hadise aynı zamanda, Türkiye'nin demokratik kurumlarını rejimin siyasi araçları haline getiren yıkıcı bir donusumun ve milyonlarca insanı mağdur eden sistemli insan hakları ihlallerinin başlangıcı olarak da hatırlanmalıdır.

Bir kez daha, 15 Temmuz'da yaşanan trajik olayların bağımsız ve uluslararası bir soruşturma ile aydınlatılması; Türkiye'de adaletin, özgürlüğün, hesap verilebilirliğinin ve insan onuruna saygının yeniden tesis edilmesi çağrımızı yineliyoruz. Ayrıca, 15 Temmuz 2016 gecesi hayatını kaybeden tüm masum vatandaşları rahmetle anıyor, ailelerine ve yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

[15 Temmuz: Erdoğan'ın Sahte Bayrak Operasyonu ve Türk Demokrasisinin Sistemik Yıkımı" başlıklı İngilizce raporumuzun tamamını veya Türkçe özetini okumak için buraya tıklayabilirsiniz.](#)